

Mia Laiho kok ym.

Lakialoite laiksi tartuntatautilain 58 ja 81 §:n muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Lakialoitteessa esitetään, että tartuntatautilain (1227/2016) 58 § muutetaan siten, että lakiin lisätään toimivaltasäännös, jonka nojalla kunnan tartuntatautien torjunnasta vastaava toimielin tai useamman kunnan alueella aluehallintovirasto voi päättää velvollisuudesta käyttää kunnan tai aluehallintoviraston päättämällä rajatulla alueella ja päättäminä aikoina kasvomaskeja kohonneen tartuntariskin omaavissa sisätiloissa ja joukkoliikenteessä silloin, kun toimenpide on välttämätön yleisvaaralliseksi perustellusti epäillyn tartuntataudin leviämisen ehkäisemiseksi. Lisäksi lakialoitteessa esitetään tartuntatautilain 81 §:n muuttamista siten, että asetettaessa 58 §:n mukainen kasvomaksin käyttövelvollisuus kunnan on pidettävä kasvomaskeja maksutta yleisön saatavilla niiden tarvetta vastaavasti valtion vastatessa kustannuksista.

PERUSTELUT

Uusien koronavirustapausten määrä on Suomessa noussut merkittävästi. Osa uusien tartuntataipauksien tapauslähteistä on tiedossa, mutta kaikkia tartuntoja ei pystytä enää jäljittämään, eikä koronastrategia (testaa, jäljitä, eristä, hoida) toimi kuten pitäisi. Tartuntojen ehkäisyn merkitys taudin leviämisen ehkäisyssä on oleellista. Kun turvavälien pitäminen ei ole mahdollista, hyvä suojaautuminen, käsiensinifointi, sosiaalisten kontaktien välttäminen sekä hyvä käsihygienia ja yskimistekniikka ovat tärkeitä. Maailman terveysjärjestön (WHO) lausunnon mukaan maskia on käytettävä julkisissa tiloissa, joissa sosiaalinen etäisyys ei ole mahdollista. Tiedemaailmassa arvovaltaiset Yhdysvaltain kansanterveysvirasto (CDC) ja Saksan tiedeakatemia kannattavat maskien käyttöä. Saksan tiedeakatemia julkaisi huhtikuussa lausunnon, jonka mukaan kasvomaskeiden käyttö on avainasemassa, kun julkisia palveluita ja maata lähdettiin avaamaan. Raportin mukaan hengityssuojien käytön pitää olla pakollista julkisessa liikenteessä, kaupoissa ja kaikkialla, missä on paljon ihmisiä. Myös Kiinan tartuntatautien keskuksen johtajan mielestä suojaavaa naamia täytyy käyttää, koska puhuessa suusta tulee aina pisaroita. Myös maailman johtavat lääketieteelliset lehdet Lancet, Jama ja BMA ovat ottaneet kantaa maskien puolesta. Suomessa on otettu syksyllä käyttöön maskisuositus koko maan laajuisesti, mutta maskien käyttö on vaihtelevaa ja alueellisesti vaihtelevaa.

Tein hallitukselle asiasta toimenpidealoitteen (TPA 62/2020 vp) jo viime toukokuussa. Nostin siinä esiin maskien käyttövelvoitteen julkisessa liikenteessä ja muissa julkisissa tiloissa, joissa turvavälin pitäminen ei ole mahdollista. Koronaviruksen leviämisen estämisessä tarvitsemme

Lakialoite LA 100/2020 vp

käyttöömme kaikki mahdolliset työkalut. Poikkeusolot ja valmiuslaki ovat niin järeitä toimenpiteitä, että kaikki muut keinot pitäisi olla käytetty ennen kuin niihin turvaudutaan.

Terveysten ja hyvinvoinnin laitos THL on antanut kansallisen kasvomaskisuosituksen kuluneena syksynä. Koska kyse on suosituksesta, ihmisiä ei kuitenkaan voida velvoittaa käyttämään kasvomaskeja, eikä sitä voida myöskään asettaa ehdoksi julkisten liikenteen käytölle tai muiden palvelujen käytölle. Suomen voimassa oleva lainsäädäntö ei mahdollista yksilöiden velvoittamista maskin käyttöön.

Maskien käytön velvoittamista kohti voitaisiin edetä normaalilla lainsäädännöllä ilman, että poikkeusoloja tarvitsee julistaa. Tartuntatautilakiin tulee saada alue- ja paikallishallinnolle valtuudet, joiden nojalla kansalaiset voidaan velvoittaa käyttämään maskia julkisilla paikoilla, joukkoliikenteessä tai kaupoissa. Jos maskipakkoon turvauduttaisiin, maskien jakamisesta huolehtisivat kunnat ja valtio aivan kuten jo nytkin. Kansalaisille voitaisiin jakaa ilmaisia maskeja kouluissa ja ilmaisten maskien jakopisteillä.

Kasvomaskit ovat pakollisia jo yli 50 maassa, ja monet maat, järjestöt ja tutkijat ovat tehneet selvityksiä kasvomaskien käytön kannattavuudesta. Euroopassa maskivelvoite on muun muassa Englannissa, Saksassa, Belgiassa, Ranskassa ja Itävallassa. Näissä maissa maskin puuttumisesta voi saada sakon.

Tartuntatautilakiin tarvitaan pykälä, joka mahdollistaa kasvomaskien velvoittavuuden käyttöön-oton alueilla epidemiatilanteen hankaloituessa. Tartuntatautilain hyödyntäminen on merkittävästi kevyempi toimenpide kuin poikkeusoloja vaativa valmiuslaki, jonka varjolla puututaan ihmisten liikkumiseen ja työntekijöiden työvelvoitteeseen ja hoitotakuun venymiseen.

Ennen kuin ihmisten perusoikeuksiin liittyvää valmiuslakia suunniteltaisiin käytettäväksi, on käytettävä kaikki ne mahdolliset lievemmat muissa laeissa olemassa olevat keinot. Jos kasvomaskeja käytettäisiin esittämäni aloitteen mukaisesti, tartuntatapauksia voitaisiin vähentää ja voitaisiin yrittää ehkäistä maan ajautumista raskaisiin poikkeustilaa vaativiin olosuhteisiin ja valmiuslain sisältämiin toimenpiteisiin, kuten liikkumisrajoituksiin, terveydenhuollon henkilöstön työhön pakottamiseen ja laittomien hoitojonojen kasvattamiseen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

tartuntatautilain 58 ja 81 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan tartuntatautilain (1227/2016) 58 §:n 1 momentti ja 81 §:n otsikko sekä lisätään 58 §:ään uusi 4 ja 5 momentti ja 81 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

Lakialoite LA 100/2020 vp

58 §

Laajaan tartuntavaaraan liittyvät toimenpiteet

Kun laajaa tartunnan vaaraa aiheuttava yleisvaarallinen tai yleisvaaralliseksi perustellusti epäilty tartuntatauti on todettu tai sen esiintyminen on perustellusti odotettavissa, kunnan tartuntatautien torjunnasta vastaava toimielin voi päättää toimialueellaan sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköiden, oppilaitosten, päiväkotien, asuntojen ja vastaavien tilojen sulkemisesta, velvollisuudesta käyttää nenän ja suun tehokkaasti peittävää suojainta (*maski*) sekä yleisten kokousten tai yleisötilaisuuksien kieltämisestä. Edellytyksenä on lisäksi, että toimenpide on välttämätön yleisvaarallisen tai yleisvaaralliseksi perustellusti epäillyn tartuntataudin leviämisen estämiseksi. Aluehallintovirasto voi tehdä alueellaan vastaavat päätökset silloin, kun ne ovat tarpeen usean kunnan alueella.

Edellä 1 momentissa säädetyllä toimintavaltuudella velvoittaa käyttämään maskia tarkoite-
taan, että sen käyttö on pakollista kunnan tai aluehallintoviraston päättämällä rajatulla alueella ja
päättämistä aikoina:

1) oleskeltaessa tai liikuttaessa sellaisissa sisätiloissa, joihin liittyy kohonnut tartuntariski, ku-
ten hisseissä, portaikoissa, joukkoliikennevälineissä tai niiden asemilla tai pysäkeillä, kauppaliik-
keissä ja yleisöpalveluja tarjottaessa tai vastaanottaessa; ja

2) oltaessa joukkoliikennevälineissä kyseisellä alueella taikka matkalla sen ja jonkin toisen
Suomen tai ulkomailla sijaitsevan paikkakunnan välillä.

Sosiaali- ja terveysministeriö voi antaa ministeriön asetuksella määräyksiä 1 momentissa tar-
koitettujen maskien tyypeistä, tuotenimikkeistä tai ominaisuuksista ja perusteista, joiden nojalla
henkilö voi vammaan, sairauteen tai terveydentilaan liittyvistä syistä vapautua maskin käyttöä
koskevasta velvoitteesta sekä maskin käyttämistä koskevan velvoitteen alaikärajasta. Maskin
käyttöä koskevaa velvoitetta ei kuitenkaan voida asettaa koskemaan alle 12-vuotiaita lapsia.

81 §

Rokotteiden ja maskien maksuttomuus

Jos 58 §:n nojalla on asetettu velvollisuus käyttää maskia, kunnan on pidettävä maksutta ylei-
sön saatavilla 58 §:n 5 momentissa tarkoitettuja maskeja niiden tarvetta vastaavasti. Valtio vastaa
aiheutuneista kustannuksista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lakialoite LA 100/2020 vp

Helsingissä 2.12.2020

Mia Laiho kok
Pauli Kiuru kok
Marko Kilpi kok
Markku Eestilä kok
Terhi Koulumies kok
Sinuhe Wallinheimo kok